

EKONOMIKA OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ

Část druhá, rozbor hospodaření podle jednotlivých oblastí činnosti

TOMÁŠ ROSENMAYER, CENTRUM PRO VÝZKUM NEZISKOVÉHO SEKTORU

Touto druhou částí pokračuje série článků zabývajících se výzkumným projektem „Ekonomika občanských sdružení“ a jeho výsledky. V dnešní části bych rád čtenáře seznámil s nejzajímavějšími zjištěními o hospodaření občanských sdružení a jejich organizačních jednotek působících v jednotlivých oblastech činnosti.

Pro ukázkou jsem do článku přidal tabulky obsahující údaje o majetku, příjmech a výdajích malých občanských sdružení. Více informací zobrazených pomocí dalších ukazatelů a také údaje za ostatní soubory jednotek mohou zájemci získat ze závěrečné zprávy výzkumného projektu, která je dostupná na internetové adrese http://www.e-cvns.cz/soubory/Ekonomicke_vysledky_OS_2004.pdf.

Myslivost. Téměř všechny neziskové organizace působící v této oblasti jsou občanskými sdruženími, organizační jednotky jsou zakládány pouze jako územní jednotky na okresní úrovni. Jedná se o malé neziskové organizace, které vlastní jen nízký majetek tvořený výlučně hmotným majetkem a peněžními prostředky. Jejich příjmy jsou také nízké, přičemž polovinu celkových příjmů tvoří ty, které podléhají zdanění. Významným příjmem hlavní činnosti jsou členské příspěvky, které se pohybují v rozmezí 25-40% celkových příjmů. Občanská sdružení a organizační jednotky působící v oblasti Myslivost nemají žádné zaměstnance, veškerá činnost je prováděna dobrovolníky, a tudíž jejich výdaje směřují pouze na spotřebované nákupy, služby a ostatní výdaje.

Požární ochrana. Jednotky působící v oblasti Požární ochrany hospodaří podobným způsobem jako předešlé: mají nízké celkové roční příjmy i majetek tvořený pouze hmotným majetkem a peněžními prostředky a nemají téměř žádné zaměstnance. Rozdíl mezi oběma skupinami jednotek spočívá v hojné existenci organizačních jednotek na místní úrovni a v získávání příjmů prostřednictvím prodeje služeb.

Vzdělávání. V rámci této oblasti nalezneme dvě skupiny jednotek. Pro obě platí, že jejich majetek je tvořen především hmotným majetkem a peněžními prostředky a mezi příjmy převažují příjmy z prodeje služeb, přijaté dary a ostatní příjmy. Avšak zatímco občanská sdružení jsou spíše malými organizacemi, které mají nízký majetek i příjmy a zaměstnávají jen málo zaměstnanců, organizační jednotky se řadí mezi větší organizace zaměstnávající větší počet zaměstnanců, a tak většinu svých výdajů dají na osobní náklady.

Tabulka 1: Průměrná výše majetku malých občanských sdružení ke konci roku 2004 (v tis. Kč)

Oblast činnosti	Nehmotný majetek	Hmotný majetek	Pozemky	Zásoby	Peněžní prostředky	Finanční majetek	Pohledávky a jiný majetek	Majetek celkem brutto
Myslivost	0	56	0	1	86	0	0	144
Požární ochrana	0	0	0	8	48	0	0	56
Vzdělávání	14	934	2	19	331	0	42	1 342
Sociální a zdravotní péče	16	1 726	19	12	762	1	198	2 733
Hospodářské svazy	40	707	68	2	939	17	520	2 293
Odborové svazy	33	9 146	418	4	4 634	4 812	3 358	22 404
Zájmová činnost	55	1 675	55	60	957	1 122	544	4 468
Kultura	4	353	28	10	181	0	11	588
Sport	64	9 010	979	25	597	2 924	1 073	14 672
Ostatní	10	2 235	408	26	328	83	228	3 318
Celkem	50	4 484	430	38	792	1 667	731	8 193

Zdravotní a sociální péče. Občanská sdružení a organizační jednotky působící v této oblasti zaměstnávají nejvíce zaměstnanců na jednu jednotku. Naopak, zarážející je poměrně nízký počet dobrovolných pracovníků. Více než tři čtvrtiny jejich majetku tvoří hmotný majetek. Podíl příjmů či výnosů podléhajících zdanění je u jednotek působících v oblasti Zdravotní a sociální péče nižší než 10 %. Jejich nejvýznamnějším příjmem hlavní činnosti jsou dotace, dále pak služby, podíl přijatých darů tvoří přibližně jednu desetinu. Nejvíce peněžních prostředků, více než jednu polovinu, vydají na mzdy a sociální a zdravotní pojištění, ostatní druhy nákladů jsou nižší a ve své výši vzácně vyrovnané.

Hospodářské svazy. Oproti ostatním občanským sdružením odměňují Hospodářské svazy své zaměstnance vysokými průměrnými mzdami. Majetek je tvořen výhradně hmotným majetkem a peněžními prostředky a jeho výše je spíše průměrná. Zdanitelné příjmy tvoří přibližně polovinu celkových příjmů, přičemž jejich dominantním zdrojem jsou příjmy z prodeje služeb. V případě hlavní činnosti jsou nejdůležitější členské příspěvky, přesahující 50 % celkových příjmů.

Tabulka 2: Daňové příjmy malých občanských sdružení v roce 2004 (v tis. Kč)

Oblast činnosti	Prodej výrobků	Prodej služeb	Prodej zboží	Ostatní příjmy	Daňové příjmy celkem	Počet jednotek ve výběru	Počet jednotek celkem
Myslivost	0	36	324	825	1 185	27	1 007
Požární ochrana	0	4	418	104	526	5	119
Vzdělávání	1 151	16 851	2 237	4 772	25 011	23	139
Sociální a zdravotní péče	148	1 489	0	4 793	6 430	16	72
Hospodářské svazy	740	55 232	869	12 872	69 713	36	338
Odborové svazy	0	21 643	0	19 230	40 873	26	688
Zájmová činnost	89 023	658 001	321 823	154 600	1 223 447	575	17 815
Kultura	4	835	0	249	1 088	33	411
Sport	5 985	610 587	35 339	122 446	774 357	501	13 043
Ostatní	15 761	57 427	4 746	7 146	85 080	104	633
Celkem	112 812	1 422 105	365 756	327 037	2 227 710	1 346	34 265

Odborové svazy. Zaměstnanci pracující v Odborových svazech pobírají mezi občanskými sdruženími a jejich organizačními jednotkami nejvyšší průměrné mzdy. Zatímco průměrná výše majetku u občanských sdružení je zdaleka nejvyšší v rámci tohoto typu neziskové organizace, v případě organizačních jednotek je spíše nízká. Každopádně u obou typů jednotek hraje významnou roli finanční majetek, podílející se 15-30 % na celkovém majetku. Odborové svazy mají významné členské příspěvky pohybující se mezi 30-60 % celkových příjmů hlavní činnosti, a také příjmy z prodeje služeb a vlastního majetku. Z výdajů či nákladů tvoří největší část mzdy a zejména ostatní náklady, což souvisí s jejich vysokým hmotným majetkem, neboť v tomto ukazateli se objevují také odpisy.

Zájmová činnost. Jak už jsem naznačil v minulém článku, analýza hospodaření různorodých jednotek zařazených do této oblasti není v současné době možná. Do oblasti Zájmová činnost patří více než polovina všech jednotek, a proto se nelze divit, že většina ukazatelů vykazuje oproti jiným oblastem průměrné hodnoty. Velký počet organizací zařazených do této oblasti potvrzují čísla v případě ukazatelů „počet zaměstnanců“ i „počet dobrovolných pracovníků“, kde Zájmová činnost naprosto dominuje. Mezi další zajímavá zjištění patří vlastnictví finančního majetku, 10% nárůst celkového majetku mezi počátkem a koncem roku 2004 a také téměř třetinový podíl přijatých dotací na celkových výnosech.

Kultura. Tyto jednotky mají nízký majetek tvořený hmotným majetkem a peněžními prostředky. Nejvýznamnějšími příjmy hlavní činnosti jsou příjmy z prodeje služeb a přijaté

dary. Příjmy podléhající zdanění tvoří jen malou část a i zde dominují příjmy z prodeje služeb. Organizace působící v oblasti Kultura vydají na všechny druhy nákladů relativně stejný podíl peněžních prostředků.

Tabulka 3: Struktura nedaňových výdajů malých občanských sdružení v roce 2004 (v %)

Oblast činnosti	Spotřebované nákupy	Služby	Mzdy	Zákonné sociální pojištění	Ostatní výdaje
Myslivost	89,19	7,03	0,00	0,00	3,78
Požární ochrana	29,19	16,43	4,64	0,96	48,78
Vzdělávání	15,12	7,78	43,56	21,19	12,36
Sociální a zdravotní péče	2,65	12,98	47,95	16,27	20,15
Hospodářské svazy	23,65	6,47	21,42	4,53	43,93
Odborové svazy	1,54	16,47	4,51	0,66	76,82
Zájmová činnost	11,95	41,86	17,53	6,50	22,15
Kultura	10,56	29,34	23,41	9,55	27,13
Sport	16,25	34,28	12,16	5,57	31,74
Ostatní	24,56	28,84	17,40	4,16	25,05
Celkem	12,81	31,88	17,15	6,88	31,29

Sport. Tato oblast patří mezi nejvýznamnější. V jednotkách zařazených do oblasti Sport pracuje velký počet zaměstnanců a dokonce nejvíce dobrovolných pracovníků v přepočtu na jednu jednotku. Občanská sdružení a organizační jednotky působící v oblasti Sport vlastní nejvíce hmotného majetku a jediné jednotky v této oblasti vlastní značnou část majetku v pozemcích. Nezanedbatelný je také podíl finančního majetku na celkovém majetku, činící u malých občanských sdružení přibližně 20 %. Mezi nejvýznamnější příjmy hlavní činnosti se řadí přijaté dary, provozní dotace a ostatní příjmy, členské příspěvky se pohybují v rozmezí 5 až 10 %. Zatímco u hospodářské činnosti jsou jednotlivé druhy nákladů vyrovnané, v případě hlavní činnosti dominují ostatní výdaje či náklady, což je pravděpodobně dáno odpisováním majetku.